

תהלים (32)

לומר על שום מילה בתורה שאין לה ביאור רק בפשט או רק עפ"י דרוש, אלא הכל שייך לפרש על פי 'פרד"ס', וזהו "צָדְקוֹ יִתְדּוּ". עוד יש לפרש דהכוונה שכל המשפטים והדינים בתורה מתאימים על כל מידותיו של הקב"ה, וכגון "מחלליה מות יומת", דזה נראה שייך למידת הדין הקשה, אבל באמת הרי זו כולו רחמים לתקן את נפש החוטאת, וכן בכל דיני התורה, שהם שיכיים לכל מידותיו של הקב"ה.

רב פינקוס זצ"ל בספרו "נפש שמשון"

תהלים

יִרְאֵת ה' טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לְעַד מְשֻׁפְטֵי ה' אָמֶת צְדָקוֹ יִתְדּוּ (י"ט.)

בעולם הזה יכולים אנו לומר כי "מְשֻׁפְטֵי ה' אָמֶת", כי הוא דן דין אמת. אולם בבואנו לעולם האמת, כי אז נראה ש"צְדָקוֹ", היינו שמשפטי ה' היו גם בחסד וצדקה. וכשרואים ש"צְדָקוֹ", אז יהיו "יִתְדּוּ" עם הקב"ה, בעולם הבא. ולי נראה כי "צְדָקוֹ יִתְדּוּ", הכוונה היא, שביחד עם המשפט יש גם צדק. והיינו, שהקב"ה מצרף גם חסד ומשפט, וכעין שדרשו על הפסוק (שמואל ב. ה. טו): "ויהי דוד עושה משפט וצדקה", חסד לזה וצדקה לזה. (סנהדרין ו:)

שיחות ה"חפץ חיים"

הצדק המושלם של משפטי ה'

מְשֻׁפְטֵי ה' אָמֶת צְדָקוֹ יִתְדּוּ (י"ט.)

ביאר רבי בונם מפשיסחא: אין הקב"ה דן את האדם, אלא אם כן משפטו יהיה צודק גם לגבי אביו ואמו ובני משפחתו וידידיו ואוהביו. אבל אם יצטער אחד מהם ולא מגיע לו צער זה, יתבטל הדין גם לגבי מי שלו עצמו מגיע העונש בדין. באופן דומה ביארו גם הפסוק (נה. יט) "פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי", כלומר: בזכות הרבים שהיו עמדי ולהם לא הגיע להתייסר בצערי, פדה הקב"ה גם את נפשי.

ספר "כמוצא שלל רב תהלים"

יִרְאֵת ה' טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לְעַד מְשֻׁפְטֵי ה' אָמֶת צְדָקוֹ יִתְדּוּ (י"ט.)

לכאורה משמע שרק בהיותם יחדיו המה צודקים ואמיתיים, ולולי כך לא, מה ביאור הענין? אכן ידוע עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חברו. ואם אחד חרף וגדף את חברו, או הכהו בידו ולא בקש סליחתו, אין לו תקנה עד שיהיה מוכח לבוא שוב לעולם הזה בגלגול ולפייס את חברו שחטא נגדו. ומכיון שהאדם שומע בעולם שנגזר עליו לרדת לעולם התוהו עוד פעם, הוא בוכה וצורח בקול

המאמין למה שאין התורה מעידה עליו, הוא פתי!

עדות ה' נֶאֱמָנָה מִחִפְיַת פְּתִי. (י"ט. ח)

כתב הגרי"ז: בתורה ישנם שני דברים: האחד, המצוה, והשני הסיפורים, חלק זה הוא הנקרא 'עדות', דהיינו: שהתורה מעידה על המעשים שהם אמיתיים. והנה בהגדה של פסח נאמר: חכם מה הוא אומר? "מה העדות והחוקים והמשפטים", והוא כדברינו, שכן גם במצות סיפור יציאת מצרים ישנם שני דברים: סיפור המעשה של יציאת מצרים, וגם חוקים ומשפטים.

והנה במשלי (י"ד. יט) נאמר: "פתי יאמין לכל דבר", כי המאמין לכל דבר נקרא פתי. וזו כוונת הפסוק שלפנינו: "עדות ה' נֶאֱמָנָה מִחִפְיַת פְּתִי", רק עדות ה', מה שהתורה מספרת, היא נאמנה, בעוד לשאר הדברים שאינם בתורה לא צריך להאמין, והמאמין הוא פתי. זו כוונת "מִחִפְיַת פְּתִי": אדם שיאמין רק למה שהתורה מעידה לא ייקרא פתי.

ספר "כמוצא שלל רב תהלים"

עדות ה' נֶאֱמָנָה מִחִפְיַת פְּתִי. (י"ט. ח)

ביאור הכתוב כך הוא: אם תורת ה' היא תמימה אצל האדם, אם הוא מאמין בכלה ולא מחסר באמונתו בה משהו חס ושלום, רק אז יש בכוחה להשיב את נפשו לתחיה, ותהיה היא עבורו משיבת נפש.

שיחות החפץ חיים

פְּקוּדֵי ה' יִשְׁרִים מְשֻׁמְחֵי לֵב מְצֹנֵת יְהוָה בְּרָה מְאִירַת עֵינָיִם (י"ט.)

ביאור הכתוב "מְאִירַת עֵינָיִם" הוא, שהאדם בלי התורה המדרכת אותו, הוא כאיש סומא, ההולך בעצמו בדרך מלאה פחתים, אשר סכנתו עצומה ונוראה, ורעתו קרובה מהצלתו. כן הוא ממש האדם בלי התורה, לא רק שיחסר לו לעתיד לבוא כמה וכמה מאות מצוות על ידי זה שלא ידע כלל אם היא מצוה, אלא גם מכניס הוא תמורתם כמה וכמה מאות עבירות שחשב עליהם שהם מצוות. יתירה מכך, בין המצוות שישארו תחת ידו, לבד שרובן היו בלי שמחה ובלי אהבה ויראה, הרי שהן בעצמן פגומות ומקולקלות, כי לא ידע לעשותם כדין.

חפץ חיים "שמירת הלשון"

מְשֻׁפְטֵי ה' אָמֶת צְדָקוֹ יִתְדּוּ (י"ט.)

וידוע פירושו של הגרי"ס, דקאי על דיני שמים שהם מדוקדקים לא רק על האדם הנדון בעצמו, אלא גם על הסובבים אותו, אמנם פשטיה דקרא קאי על התורה כמו כל הפרק. ויש לפרש, דהרי יש בתורה 'פרד"ס', וכל דבר שבתורה מתאים לפשט, לרמוז וכן לדרוש ולסוד, וא"א

מר על החטא הגדול הזה, ותובע מהקב"ה על מה שבראו בגלגול הראשון עשיר ואביר לב, והן "ועשיר יענה עזות" (משלי יח. כג), ובשביל זה נתחצף כל כך עד שהכה את חבירו, ואילו היה נברא עני לא היה מעיז כל כך לחרף את חבירו ולהכותו. ומתחנן הוא לבוראו לבל יוכח לרדת שוב בעולם העליון אל העולם השפל. ומכיון שהנשפט רואה שאין לו עצה אחרת ומוכח להתגלגל שוב בעולם הזה, אזי הוא מתחנן לכל הפחות שיברא הפעם עני ונכה רוח, או בעל מום בלא יד, למען לא יוכל מעתה לחרף או להכות את חבירו כבואו לזה העולם, אבל המקטרג אינו מסכים לזאת, וצועק כי אז לא תהיה תשובת המשקל, אלא רוצה הוא שיברא דווקא עשיר ובעל שתי ידיים. ורק אחרי תפילות ותחנונים ופרקליטים טובים נתעוררו עליו מידת הזכות ונתקבלה בקשתו להיברא עני או בעל מום.

והנה, יש שהאדם מתאונן בזה העולם על רוע מזלו, וביחוד מתרעם הוא על עניותו או על חסרון בריאתו או על איזה מום בגופו, ושוכח הוא לגמרי שבעמל רב עלה לו לפעול שיברא עני, למען לא יחרף את חבירו, או שיהיה בעל מום שלא יוכל להכות את רעהו. וזהו שאמר הכתוב: כי משפטי ה' צודקים דווקא "יחדיו", כשיודעים מה נעשה עם האדם קודם יצירתו, ואיך השתדל להיברא אחר כך, כי אז יוכח כי המשפטים אמיתיים הם, וכי עניותו, לזכות גדולה תחשב לו.

חפץ חיים בספרו "מעשי למלך"

"מתוקים מדבש", שהעונג אינו חולף עם הזמן
הַנְּחֻמְדִּים מְזָהָב וּמְפֹז רַב וּמְתוּקִים מְדָבֵשׁ וְנִפְתָּ צוּפִים
(י"ט.יא)

ידוע החילוק בין תענוג גופני לתענוג רוחני: תענוג גופני, ככל שהאדם מתענג בו יותר, הרי הוא נמאס ונבזה כמאמר הכתוב (משלי כה. טז): "דבש מצאת אכול דרך פן תשבענו והקאתו", אבל תענוג רוחני, כגון מצוה ולימוד התורה הקדושה, כל כמה שמוסיפים בו, מתווספים עונג ושמחה. ועל כך הגדיר דוד המלך את מצות התורה בתואר "הַנְּחֻמְדִּים מְזָהָב", כי הטבע האנושי הוא ש"אוהב כסף לא ישבע כסף" (קהלת ה. ט), ומי שיש לו מנה רוצה מאתיים, וכך גם בתורה כל אחת רוצה להשיג יותר, ודברי התורה הם גם "וּמְתוּקִים מְדָבֵשׁ", דהיינו: שהם מתוקים יותר מדבש, שכל כמה שמוסיפים בהם מתווסף עונג, להבדיל מתענוגי גופני שהעונג הוא רק בשעה שאוכל או שותה וכו', אך לאחר שכבר שבעה נפשו, אין לו עוד הנאה ממה שאכל. ועל כן אמר (להלן צ. יד) "שֶׁפְּעֻנּוּ בְּפֶקֶר חֶסֶדָּךְ", שתשפיע עלינו עונג רוחני, ועל ידי זה "וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה בְּכָל יְמֵינוּ", כי התענוג לא ייחלש ויימוג עם חלוף הזמן, אלא אדרבה, יילך ויגבר.

ספר "כמוצא שלל רב תהלים"

הלכה: עניית אמן: דיני הפסקות

מתחילת פסוקי דזמרה, היינו משהתחיל ברוך שאמר עד סוף תפילת י"ח, ובימים שאומרים תחנון עד אחר נפילת אפים, אסור להפסיק בדיבור אפילו לצורך מצוה. אבל מותר לענות דברים שבקדושה, משום דהוי שבח וכעין פסוקי דזמרה. מתחילת ברוך שאמר עד אחר ישתבח, אם הוא במקום שהסתיים ענין, מותר לענות אמן אחר כל הברכות, ואפילו באמצע פסוק, אבל אם עומד במקום דלא הסתיים הענין, לא יענה אמן. ואם הפסיק וענה, יתחיל מתחילת הפסוק או הענין. ואם בא לענות אמן דהא-ל-הקדוש ושומע תפילה, מפסיק אפילו באמצע ענין שבפסוק, ואח"כ יחזור לתחילת הפסוק. מלבד אם עומד בפסוק ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך וכו', דלא יפסיק.

ספר "נוטרי אמן"

פתגם: טובה תוכחת מגולה מאהבת מוסרת משלי (מ.יז)

חקירה: ספיקא דאורייתא לדעה שלחומרה מדאורייתא
איסורו ודאי, וגם אם פגע בהיתר עבר עבירה, או שרק מדין ספק, ואם פגע בהיתר לא עבר. (הגרנ"ט כה ושערי יושר א-ג ד"ה וע"כ: ודאי, קהילות יעקב כתובות ד"ה ולפ"ו: ספק. קונטרסי קידושין כג) **ספר "קובץ יסודות וחקירות"**

סיפור: נוטריקון של שבת: שבת אחת ישבו חבורה של תלמידי וולוז'ין ועסקו בשיחה של בטלה, כשראה אותם רבי חיים בכך, אמר להם: מוטב היה אילו הייתם ישנים, כי אז לפחות הייתם מקיימים את הנוטריקון של שבת: ש'ינה ב'שבת ת'ענוגי'. נענה אחד מהחבורה ואמר: אני גורס נוטריקון: ש'יחה ב'שבת ת'ענוגי'. אך אמר לו רבי חיים, גם שינה וגם שיחה תחילתן באות ש"ן, אלא שזו ש"ן ימינית וזו שמאלית, וכבר אמר החכם מכל האדם: "לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו"

ספר "חד וחלק חלק א'" (דף קצח)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, הדסה אסתר בת רחל כחלא קטי, אברהם בן רבקה, מאיר בן גבי זווירה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, ששא בנימין בין קארין מרים, פליקס סעידו בן אטו מסעודה, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, שלמה בן מרים, שמחה ג'וזת בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, אלחנן בן חנה אנושקה, רבקה בת ליוזה, רישאר שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטיין היימה שמחה. זיווג הגון: לאלודי רחל מלכה בת חשמה, ולציפורה לידיה בת רבקה, ליוסף גבריאל בן רבקה, למרים בת רבקה. הצלחה לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'ייזל לאוני. לעילוי נשמת: אליהו בן זהרה, ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מוריס משה בן מרי מרים. משה בן מזל פורטונה. שמחה בת קמיר. מיכאל צ'רלי בן ג'ולייט אסתר. אמיל חיים בן עזו עזיזה, לינה רחל בת מיה, ראובן בן חנינה, אליהו בן מרים.

